

САКРАЛЬНІ ТЕКСТИ СХОДУ

КОРАН¹

Переклад з арабської та коментарі
В.С. Рибалкіна

Сура Х²: Йунус³

Мекканська,
крім мединських
40, 94–96 та 109 аятів

*В ім'я Аллаха Всемилоствого,
Всемилосердного!*

1. Аліф лям ра. Це – знамення Книги мудрої.

2. Хіба для людей було дивом, що Ми вселили чоловікові з-поміж них: "Перестерігай людей і порадуй тих, хто увірував, що в них – дійсна перевага перед їхнім Господом"? Невірні кажуть: "Звісно, це – явний чаклун!"

3. Воістину, Господь ваш – Аллах, Який сотворив небеса і землю за шість днів, потому затвердився на троні, керуючи Своєю справою. Не існує жодного заступника, окрім як із Його призову. Отакий для вас – Аллах, ваш Господь, тож поклоняйтеся Йому! Невже ви не схам'єнетеся?

4. Усі ви до Нього повернетеся, відповідно до істинного завіту Аллаха. Достеменно, Він розпочинає витвір, потім⁴ повертає його⁵, щоб по справедливості винагородити тих, хто увірував і вершив благі справи. На тих же, хто не увірував, чекає питво з окропу і болісна кара за те, що вони не вірували.

5. Він – Той, Хто зробив сонце сяйвом, а місяць – світлом, визначивши для них періоди, щоб ви могли вираховувати роки і визначати [час]. Усе це Аллах сотворив тільки задля істини: Він роз'ясняє Свої знамення для тих, хто відає.

6. У зміні дня і ночі та тому, що сотворив Аллах на небесах і на землі, – достеменні знамення для богобоязливих людей.

7. Воістину, тим, хто не сподівається на зустріч з Нами, задоволені ближнім життям і заспокоїлися в ньому, та тим, хто нехтує Нашими знаменнями,

8. притулком буде геєна за те, що вони накоїли.

9. А тих, хто увірував і творив добро, Господь їхній поведе праведним шляхом за їхню віру; потечуть під ними ріки в садах благодаті.

10. Їхнім вигуком там буде: "Хвала Тобі, Боже!", а привітанням їхнім: "Мир!" А закінчать вони словами: "Слава Аллахові, Господові Всесвіту!"

11. Якби Аллах поквалівся вчинити людям лихо, так само як вони поспішають дістати благо, то їхній строк уже настав би. Ми залишаємо тих, хто не сподівається Нас зустріти, сліпо блукати у своїй омані.

12. Якщо людину спіткає лихо, вона благає до Нас і на боці, і сидячи, і стоячи. Коли ж Ми врятуємо її від лиха, що настигло, вона проходить, нібито й не благала Нас проти лиха, що спіткало її. Отак причепурені для нечестивців їхні діяння!

13. Ми вже погубили покоління, які жили до вас, коли вони чинили наругу. Наші посланці принесли їм ясні знамення, а вони не вірували. Отак Ми відплачуємо людям грішним!

14. Потому зробили Ми вас спадкоємцями після них на

землі, щоб подивитися, як ви будете діяти.

15. Коли ж їм читаються Наші ясні знамення, ті, хто не сподівається Нас зустріти, кажуть: "Принеси нам інший Коран або заміни його!" Скажи: "Не бути такому, щоб я замінив зі свого призову. Я йду тільки за тим, що відкривається мені в одкровенні. Я боюся, якщо ослухаюся Господа мого, то мене настигне кара дня великого".

16. Скажи: "Якби Аллах побажав, я не читав би його вам і не не повчав би вас ним. Адже я усе життя провів серед вас до цього. Невже ви не второпаете?"

17. То хто ж більший кривдник, ніж той, хто зводить наклеп на Аллаха або має за брехню Його знамення? Достеменно, не будуть щасливими зловмисники!

18. Замість Аллаха вони поклоняються тому, що ані зашкодить їм, ані допоможе, ще й стверджують: "Це – наші заступники перед Аллахом". Скажи: "Хіба ви повідомите Аллахові про що-небудь таке чи в небесах, чи на землі, чого б Він не знав? Хвала Йому, і вище Він того, щоби вірити у щось інше!"

19. Люди були єдиною спільнотою, але розділилися. А якби не слово, явлене колись від Господа твого, то було б полагоджено поміж ними те, щодо чого вони сперечаються.

20. Вони запитують: "Чому не зіслано йому якого-небудь знамення від його Господа?" Скажи: "Потаємне належить тільки Аллахові. Тож чекайте, і я з вами чекатиму!"

21. А коли Ми дали скуштувати людям милість після лиха, яке спіткало їх, вони тут же почали глузувати з Наших знамень. Скажи: "Аллах вправніший на кпини", – а Наші посланці записують, як ви збиткуєтеся.

22. Він – Той, Хто проводить вас сушею і морем; а коли ви мандруете на кораблях, пливучи з ними при попутному вітрі, і втішаються вони ним; як [зненацька] здіймається буревій і звідусіль на них накочується хвиля, і вважають вони, що їх вже потопило, – тоді й благують вони Аллаха зі широю вірою: "Якщо Ти врятуєш нас від такого, ми будемо навіки вдячними".

23. Та ледве Він врятував їх, як вони вже безправно гріхують на землі. О люди, ваша наруга – проти вас самих, бо то втіхи тутешнім життям; потім ви постанете перед Нами і Ми повідомимо вам про те, що ви накоїли на землі.

24. Життя на цьому світі немовби вода, яку Ми звели з неба: всотали її земні рослини, що їх споживають люди й худоба, допки земля увібралася у свої прикраси та оздоби. Тож і подумали жителі її, що вони панують над нею. Та от прийшло до неї Наше повеління вночі або вдень і Ми зробили її злиденною, нібито й не була вона багатого вчора. Отак роз'ясняємо Ми знамення для людей, що розмірковують!

25. Аллах призиває до обителі миру і веде прямим шляхом, кого побажає!

26. Тим, хто благодіяв, буде благодать з додачею; не покрие їхні обличчя печать скорботи чи приниження. Вони – мешканці раю, де перебувають навічно.

27. А тим, хто чинив лихо, подібним злом і воздасться. І осягне їх презирство; не буде для них ніякого захисника від Аллаха! Їхні обличчя покриються немовби похмурими шматками ночі. Вони – мешканці геєни, де перебувають навічно.

28. Того дня зберемо Ми їх усіх, а потім скажемо тим, хто вірував у щось, крім Аллаха: "[Залишайтеся] на місці, ви й ваші ідоли!" І відокремимо Ми

їх⁶, а їхні "спільники" скажуть: "Ви зовсім нам не поклонялися."

29. Досить же Аллаха за свідка між нами й вами; ми зовсім і не знали, що ви поклонялися нам".

30. Там випробує кожна людина свою долю за те, що вона скоїла раніше; їх буде повернено до Аллаха, їхнього справжнього Владика, і пропаде від них те, що вони вигадували.

31. Запитай, [Мухаммаде]: "Хто посилає вам благо з неба та землі? Чи хіба не той, хто володіє слухом і зором, хто виводить живе з мертвого, а мертве – із живого? І хто порядкує справами?" І вони відкажуть: "Аллах". Тож і запитай: "Невже ви не боїтеся [Його]?"

32. Отакий Він Аллах – справжній ваш Господь! То що ж існує опріч істини, якщо не омана? Як же ви помиляєтесь!"

33. Так виправдалися слова Господа твого щодо нечестивців про те, що вони не вірують!

34. Запитай, [Мухаммаде]: "Невже серед ваших "спільників" є такий, хто сотворює один раз, потім повторює його?" Скажи: "Аллах сотворює витвір, потім повторює його. То чого ж ви відвертаєтесь [від віри]?"

35. Запитай: "Невже серед ваших "спільників" є такий, хто скеровує до істини?" Скажи: "Аллах веде до істини. А хто достойніший: той, що веде до істини, щоби за ним ішли слідом, чи той, хто сам не веде, якщо його не будуть вести? То що це з вами, як же ви судите?"

36. Більшість із них керується тільки помислом. Однак помисел аніскільки не заступить істини. Аллах добре знає про те, що вони роблять!

37. Цей Коран міг бути втвореним тільки Аллахом; на доказ того, що було раніше, і для роз'яснення (Святого) Письма,

в якому немає жодного сумніву! – від Господа Всесвіту.

38. Або вони скажуть: "Він⁷ вигадав його". Скажи: "Тоді подайте бодай єдину суру, подібну йому, і призовіть [на поміч] кого зможете, опріч Аллаха, якщо ви щиросерді!"

39. Та де там! Вони вважають неправдою те, чого не осягають знанням і тлумаченням чого не дійшло до них. Так само вважали за неправду [Святе Письмо] й ті, хто жив до них. Подивися ж, яким став кінець нечестивців!

40. Серед них є такі, хто вірує в Нього, і ті, хто не вірує в Нього; Господь твій краще знає тих мерзотників.

41. Якщо вони матимуть тебе за брехуна, скажи: "У мене – моя справа, у вас – ваші; ви непричетні до того, що я роблю, а я непричетний до того, що робите ви".

42. Серед них є й такі, хто слухає тебе, та хіба ж ти змушиш чути глухих, та ще й таких, хто не розуміє?!

43. Серед них є й такі, хто дивиться на тебе, та хіба ж ти зможеш вести сліпих, та ще й таких, хто не [хоче] бачити?!

44. Аллах ні в чому не скривдить людей, однак вони самі себе зневажають!

45. Того дня, коли Він їх збере, [а їм здаватиметься], нібито вони й не пробули [на цьому світі] й однієї денної години, вони впізнають одне одного. Збитку зазнають ті, хто вважав за брехню зустріч з Аллахом і не були на прямому шляху!

46. Ми або покажемо тобі дещо з того, чим погрожуємо їм, або упокоїмо тебе, однак до Нас їхнє повернення. Потім Аллах стане свідком того, що вони коять.

47. У кожній громаді – свій посланець; тож, коли він прийде до них, розсуд між ними буде справедливим і їх не буде скривджено.

48. Вони питають: "Коли ж здійсниться обіцяне, якщо ви говорите правду?"

49. Скажи: "Я не спроможен ані зашкодити самому собі, ані принести користь, опріч того, що побажає Аллах. Кожній громаді [призначена] своя пора. Коли настане її час, то вони ані сповільнять його ні на годину, ані прискорять".

50. Запитай: "Як ви думаете, якщо настигне вас Його кара вночі або вдень, які з її мук попросять прискорити грішники?"

51. Невже тоді, коли це трапиться, ви увіруєте в Нього? Зараз?⁸ А ви ж раніше квапили її⁹".

52. Потому сказано буде тим, хто чинив наругу: "Скуштуйте вічної муки! Хіба вам відплачується не за те, що ви самі накоїли?"

53. Вони почнуть допитуватися в тебе, чи то правда. Скажи: "Так, клянуся Господом моїм, це - істина, і ви не в змозі уникнути [її]!"

54. Якби кожна людина, що чинила наругу, мала б усе, що на землі, вона б віддала його, щоби відкупитися; вони приховують розкаяння, коли побачать покару. Розсудить Він поміж ними справедливо, і їх не буде скривджено.

55. Хіба не Аллахові належить усе, що на небесах і на землі?! Невже обітниця Аллаха - не істина?! Проте більшість того не відає!

56. Він оживляє й умертвляє, і до Нього ви повернетесь.

57. О люди, дійшла до вас уже пересторога від Господа вашого і зцілення від того, що у ваших серцях, [дорогоказ на] прямий шлях і милість віруючим.

58. Скажи: "Доброті Аллаха та Його милості нехай возрадуються вони". Це краще від [багатств], які вони накопичують.

59. Запитай, [Мухаммаде]: "Чи бачили ви те, що послав вам Аллах зі споживи, а ви зробили з того заборонне і дозволене?" Запитай: "Невже Аллах дозволив вам це чи ви на Нього зводите наклеп?"

60. Що подумают у День воскресіння ті, хто вигадує про Аллаха нісенітниці? Воістину, Аллах милостивий до людей, але більшість із них невдячні!

61. У якому б ти не був стані, що б ти не читав із Корану і яку ви б не робили справу, Ми будемо свідками над вами, щойно ви її розпочали. Не укритесь від Господа твого ні на землі, ні на небесах жодна більша чи менша порошок, позаяк усе - у Книзі ясній.

62. Авжеж! Прибічникам Аллаха нічого боятися, і не будуть вони журитися.

63. Тим, хто увірував і боявся Бога, -

64. радісна звістка в найближчому житті та в прийдешньому. Слова Божі незмінні, і це - великий здобуток!

65. Нехай тебе не засмучують їхні слова; адже уся велич належить Аллахові; Він - усе чує, все знає!

66. Атож! Хіба не Аллахові належать і ті, хто на небесах, і ті, хто на землі! Те, чому поклоняються, опріч Аллаха, ті, хто закликає його "спільників", благоговіють лише перед вигадкою, бо вони тільки брешуть.

67. Він - Той, Хто сотворив для вас ніч, щоб ви спочивали, і день, щоб ви могли бачити. Достеменно, в цьому - знамення для тих, хто чує!

68. Вони кажуть: "Аллах узяв собі дитину". Хвала Йому, Він не потребує нікого! Йому належить те, що на небесах і на землі. Немає у вас жодного доказу [казати так]! Невже ви станете говорити про Аллаха те, чого ви не знаєте?!

69. Скажи: "Ті, хто вигадує про Аллаха нісенітницю, не матимуть щастя!"

70. Їм – утіхи в тутешньому світі, потім – до Нас їхнє повернення, тоді Ми дамо скуштувати їм жорстокої кари за те, що вони не увірували.

71. Розкажи їм історію про Нуха. Як він сказав своєму народові: "Люди мої! Якщо обтяжує вас моє перебування та нагадування про знамення Аллаха – а я на Нього покладаюся, – повертайтеся до ваших справ і ваших ідолів, не турбуйтеся ні про що інше, потім судіть мене не чекаючи!"

72. А якщо ви знехтуєте [моєю порадою], то я й не прошу у вас винагороди, позаяк моя винагорода – тільки в Аллаха. Мені ж повелівалося тільки бути покірним [Йому]!"

73. Але вони вважали його брехуном, і Ми врятували його й тих, хто з був з ним у ковчегу, і зробили їх спадкоємцями. І потопили Ми тих, хто вважав неправдою Наші знамення. Тож подивися, який був кінець тих, кого умовляли!

74. Далі посилали Ми після нього посланців до їхнього народу, і вони приходили до них з ясними знаменнями, але ті не увірували в те, що раніше вважали помилковим. Так Ми запечатуюємо серця тих, хто переступає за межу!

75. Потім Ми послали після них Мусу й Гаруна до Фараона та його знаті з Нашими знаменнями, але ті зарозумілися і були зловмисниками.

76. А коли дійшла до них істина від Нас, вони сказали: "Звичайно, це – очевидне чаклунство!"

77. Муса запитав: "Невже ви говорите так про істину, коли вона прийшла до вас? Невже це чаклунство? Адже чаклуни не будуть щасливими!"

78. Вони відказали: "Чи не для того прийшов ти, щоб збити нас зі шляху, яким ішли наші батьки, і щоб вам обом дісталася влада на цій землі? Ми ні за що вам не повіримо!"

79. І сказав Фараон: "Приведіть мені усіх знаючих чаклунів!"

80. А коли прийшли чаклуни, сказав їм Муса: "Жбурляйте те, що ви збиралися кидати!"

81. Коли ж ті жбурнули, Муса сказав: "Те, що ви затіяли, – всього-на-всього чаклунство. І Аллах неодмінно знищить його. Адже Аллах не визнає діянь нечестивців.

82. Аллах Своїми словами перетворює істину [в дійсність], навіть якщо це не по нутру зловмисникам".

83. І повірило Мусі тільки потомство з його народу зі страху перед Фараоном та його знаттю, щоб той не збиткувався над ними, позаяк Фараон панував на тій землі, де чинив що завгодно.

84. Муса сказав: "Люди мої, якщо ви увірували в Аллаха, то на Нього покладайтеся, якщо ви скорилися Йому!"

85. Вони відповіли: "На Аллаха ми поклалися: Господи наш, не роби нас спокусою для нечестивців

86. і порятуй нас милістю Твоєю від людей невірних!"

87. І наслали Ми на Мусу та його брата одкровення: "Влаштуйте для вашого народу в Єгипті помешкання, зробіть їх вашим місцем молитви і справляйте молитву. Тож порадуй віруючих!"

88. І закликав Муса: "Господи наш! Ти дав Фараону та його знаті в тутешнім житті прикраси й багатство. Господи наш! Нехай зіб'ються вони з Твого шляху! Господи наш! Знищ їхнє багатство, озлоби їхні серця, щоб вони не увірували, допоки не побачать жорстокої кари".

89. Він сказав: "Я відповів на ваш заклик¹⁰, тож ступайте обидва прямо і не йдіть шляхом тих, хто не знає".

90. І перенесли Ми синів Ісра'їла через море, а Фараон та його військо підступно й вороже погналися за ними. Коли ж його настиг потоп, він сказав: "Вірю, що немає жодного іншого божества, крім того, в кого вірують сини Ісра'їла, і я – серед тих, хто скорився [Богу]!"

91. Тільки зараз?! А раніше ти не слухався і був нечестивцем.

92. Сьогодні ж Ми рятуємо твоє тіло¹¹, щоб ти був знаменням для потомків. Воістину, багато хто з людей нехтує Нашими знаменнями!

93. І Ми поселили синів Ісра'їла в гідному місці й дарували їм блага. Поміж ними не було розбіжностей, допоки не прийшло до них знання. Воістину, Господь твій розсудить їх у День воскресіння про те, щодо чого вони суперечили!

94. Якщо ж ти, [Мухаммаде], маєш сумнів щодо того, що Ми зіслали тобі, то запитай тих, хто читав Святе Письмо до тебе. Прийшла до тебе істина від твого Господа, тож ні в якому разі не сумнівайся!

95. І не будь серед тих, хто вважав за неправду знамення Аллаха, щоб не опинитися з тими, хто зазнав збитку.

96. Воістину, ті, щодо кого виправдалося слово твого Господа, не вірують, –

97. навіть якби прийшли до них усі знамення, – допоки не настигне їх болісна кара!

98. Хіба хоч у якому-небудь селищі, де увірували, допомогла їм віра, крім народу Йунуса? Коли вони увірували, Ми позбавили їх ганебної кари в тутешньому житті і дозволили їм тішитися [благами] до [певного] часу.

99. Якби Господь твій побажав, увірували б геть усі на землі. Та хіба ж ти примусиш людей, щоб вони вірували?

100. Жодна людина не увірує, окрім як з призову Аллаха, Який виявить свій гнів до тих, хто не розуміє.

101. Скажи: "Подивіться, що на небесах і на землі!" Але не допоможуть знамення і провозвісники людям, котрі не вірують!

102. Невже вони сподіваються на щось інше, крім того, що свого часу спіткало раніше їхніх попередників? Скажи: "Чекайте, і я з вами почекаю!"

103. Потім Ми врятуємо Наших посланців і тих, хто увірував. Це наш обов'язок – рятувати віруючих.

104. Скажи: "О люди, якщо ви маєте сумнів щодо моєї віри, то я не поклоняюся тим, кому ви поклоняєтеся, крім Аллаха, але я поклоняюся Аллахові, Який упокоїть вас. Адже мені наказано бути віруючим!"

105. Бо [сказано мені]: "Поверни обличчя своє до непохитної віри і нізачо не будь многобожником!"

106. І не призывай, крім Аллаха, того, хто не допоможе тобі і не зашкодить! Коли ж ти це зробиш, бути тобі нечестивцем".

107. Якщо Аллах нашле на тебе біду, то ніхто тебе не врятує від неї, крім Нього. Якщо ж Він побажає тобі добра, то ніщо не стримає Його милості. Він обдаровує нею кого захоче зі Своїх рабів. Він – Усепрощаючий, Всемилосердний!

108. Скажи: "О люди! Прийшла до вас істина від вашого Господа; і хто йде праведним шляхом, той іде прямо до своєї душі, а хто заблукав, той заблукав на шкоду їй; і я не поручитель за вас".

109. Прямуй же, [Мухаммаде], за тим, що навіюється тобі в

одкровенні, і терпи, допоки не розсудить Аллах, адже Він – кращий із суддів!

Сура XIV: ІБРАГІМ Мекканська, 52 аяти

В ім'я Аллаха, Всемилоствого, Всемилосердного!

1. Аліф, лям, ра. [Це] – (Святе) Письмо, яке Ми послали тобі, щоби ти вивів людей, з призову їхнього Господа, від мороку до світла, на шлях Всемогутнього, Достохвального

2. Аллаха, Якому належить те, що на небесах і на землі. Тож горе невірним від жахливих мук –

3. тим, хто надає перевагу земному життю над прийдешнім і збиває [інших] з Аллахового шляху, прагнучи манівців. Але вони дуже заблукали.

4. Ми відправляли посланцями тільки тих, хто говорив мовою свого народу, щоб роз'яснити зрозуміло їм¹². Аллах уводить в оману або веде прямим шляхом кого побажає, бо Він – Всемогутній, Премудрий.

5. Ми послали Мусу з Нашими знаменнями [зі словами]: "Виведи твій народ з мороку до світла і нагадай їм про Господні дні¹³, бо в цьому – знамення для кожного терплячого, вдячного".

6. І от Муса сказав своєму народові: "Згадайте Аллахову милість до вас, коли Він врятував вас від людей Фараона. Вони наражали вас на жорстокі муки і вбивали ваших синів, залишаючи в живих [тільки] ваших жінок. У цьому – великий іспит від Господа вашого".

7. [Згадай,] як возвістив ваш Господь: "Якщо ви будете вдячними, я неодмінно примножу вам [милість]. Якщо ж ви будете невірними, покара Моя буде нещадною".

8. Муса сказав: "Якщо ви будете невдячними, і [навіть] усі, хто [живе] на землі, то

Аллах [все одно] – Багатий, Достославний!"

9. Невже до вас не дійшла звістка про ваших попередників – народ Нуха, адитів, самудян та тих, хто жив після них? Тільки Аллах знає про них. До них приходили посланці з явними знаменнями, але вони прикладали долоні до вуст¹⁴ і казали: "Ми не віримо в те, з чим вас послано, і ми дуже сумніваємося щодо того, до чого ви нас закликаєте".

10. Посланці питали їх: "Невже ви сумніваєтеся щодо Аллаха – Творця небес і землі? Він призиває вас, щоб простити ваші гріхи і відкласти вам [смерть] до визначеного часу". Вони відповідали: "Ви – такі ж люди, як і ми. Ви хочете відвернути нас від того, чому поклонялися наші батьки. Наведіть же нам явний доказ [вашої правоти]".

11. Посланці казали їм: "Ми – всього-на-всього такі ж люди, як і ви. Однак Аллах облагодіє того зі Своїх рабів, кого побажає. І нам не випало наводити вам які-небудь докази, окрім як із призову Аллаха. Тож нехай усі віруючі покладають надію на Аллаха!"

12. Як же нам не покладатися на Аллаха, коли Він повів нас нашими шляхами? І ми будь-що стерпимо образи від вас. Тож нехай усі, хто сподівається, покладають надію на Аллаха!"

13. Невірні говорили своїм посланцям: "Ми виженемо вас із нашої землі або ж ви неодмінно повернетесь до нашої віри". І Господь дав посланцям одкровення: "Ми доконечно погубимо грішників

14. і будь-що заселимо вами землю після них. Отак [буде] тим, хто боїться постати переді Мною і боїться Моеї погрози".

15. [Посланці] попросили дарувати їм перемогу, і кожен непокірний гнобителю обманувся в надії.

16. Позаду нього – пекло, і поїтимуть його гнійною водою¹⁵.

17. Присьорбуватиме він її, і не встигне проковтнути, як підступить до нього смерть з усіх боків. Та він не помре, бо на нього чекає жажлива кара.

18. Учинки тих, хто не увірував у Господа свого, – ніби попіл, над яким пронісся шалений вітер у буремний день. Вони невладні ні над чим із того, що надбали. Це і є глибока омана.

19. Невже ти не бачив, що Аллах насправді сотворив небеса і землю? Якщо Він захоче, то знищить вас і виведе нове творіння,

20. бо це для Аллаха зовсім не важко.

21. Усі постануть перед Аллахом, і скажуть тоді немічні тим, хто залишався гордим: "Ми йшли слідом за вами. Чи позбавите ви нас хоч почасти від Аллахової покари?" Ті відкажуть: "Якби Аллах наставляв нас на прямий шлях, то й ми направляли б вас. Нам усе одно: чи будемо ми нарікати, чи терпітимемо – немає нам порятунку".

22. І скаже шайтан, коли справа вже вирішиться: "Аллах вам дав правдиву обіцянку, і я обіцяв вам, але підвів вас. Я не мав над вами ніякої влади, крім як кликати вас. І ви мені відгукнулися, тож не дорікайте мені, а виніть самих себе. Я не помічник вам, і ви не допоможете мені. Я непричетний до того, що ви колись поклонялися мені". На нечестивців чекає болюча кара.

23. Тих, хто увірував і чинив благі справи, введуть до садів, де внизу течуть струмки і де перебувають вони довічно, з призову Господа свого. І стане там їхнім вітанням: "Мир [вам]!"

24. Хіба ти не бачив, як Аллах для прикладу порівнює добре слово з чудовим деревом: його

коріння міцне, а крона – в небесах?

25. Воно плодоносить увесь час, з призову Господа свого. Аллах наводить людям притчі, – можливо, вони схаменуться.

26. А лихе слово – немовби погане дерево, вирване із землі, немає у нього ніякої стійкості.

27. Аллах підтримує віруючих твердим словом у цьому житті й у прийдешньому, а невіруючих уводить в оману. Аллах вершить, що зажадає.

28. Невже ти не бачив тих, котрі проміняли милість Аллаха на невір'я і прилаштували свій народ в обитель погібелі –

29. пекло, де їх сплять? А воно – мерзенне помешкання!¹⁶

30. Вони прирівняли до Аллаха інших богів, щоб збити з Його шляху. Скажи їм: "Блаженствуйте, все одно вам повертатися до пекла".

31. Скажи рабам Моїм, хто увірував, щоб вони правили молитву, жертвували таємно й відкрито із того, що Ми дарували їм, перш ніж настане день, коли не буде ні торгівлі, ні дружби.

32. Аллах – Той, Хто сотворив небеса і землю, послав з неба дощ і виростив ним вам плоди для споживи. Він підкорив вам кораблі, що пливають морями з Його призову; Він підкорив вам ріки.

33. Він підкорив вам сонце і місяць, що рухаються своїми орбітами, підкорив вам ніч і день,

34. давши вам усе, про що ви просили. Якби ви полічили милості Аллаха, то ви би їх не перерахували. Воістину, людина – несправедлива, невдячна.

35. [Згадай, Мухаммаде], як Ібрагім сказав: "Господи! Даруй цьому місту¹⁷ безпеку й убережи мене й синів моїх від поклоніння ідолам.

36. Господи! Насправді, вони¹⁸ ввели в оману багатьох людей.

Той, хто піде за мною [з моїх нащадків], – мій [по вірі], а якщо хто послухається мене, то Ти ж – Усепрощаючий, Всемилосердний.

37. Господи наш! Я поселив частину мого потомства в долині, де не ростуть злаки, біля Твого святого храму. Господи наш! Нехай вони правлять молитву. Зроби людські серця прихильними до них, обдаруй їх плодами, – можливо, вони будуть вдячними.

38. Господи наш! Ти достеменно знаєш, що ми приховуємо, а що сповіщаємо. Ніщо не сховається від Аллаха ні на землі, ні на небесах.

39. Хвала Аллахові, Який дарував мені, попри старість, Ісмаїла та Ісхака. Воістину, Господь мій чує молитву.

40. Господи! Дай мені і [нащадкам] із мого потомства справити молитву! Господи наш, і прийми [цю] молитву!

41. Господи наш! Прости мене, моїх батьків і віруючих у День розплати”.

42. І ніколи не думай, [Мухаммаде], начебто Аллах не відає про те, що діють зловмисники. Він тільки дає їм відстрочку до того дня, коли погляди залякнуться.

43. Побіжать стрімголов, закинувши голови, із заціпенілими поглядами та спустошеними [від жаху] серцями.

44. Тож перестерігай людей про день, коли їх настигне кара. І заблагають нечестивці: “Господи наш! Дай нам бодай невелику відстрочку! Ми одзовемося на Твій заклик і підемо за посланцями”. [Однак їм буде сказано]: “А хіба ви не присягалися раніше, що вам не буде погібелі?”

45. Адже ви мешкали серед тих, хто грішив проти самих себе, і вам було ясно, як Ми вчинили з ними. Ми навели вам приклад”.

46. Вони плели інтриги на свій лад, однак Аллах бачить [усі] їхні підступи, якби навіть вони були здатні руйнувати ними гори.

47. Тож ніколи не думай, що Аллах порушує обіцянки, дані Своїм посланцям. Аллах – Всесильний і воздасть помстою

48. в той день, коли землю буде замінено на іншу, так само як і небеса, а [всі люди] постануть перед Єдиним Всемогутнім Аллахом.

49. Отоді, [Мухаммаде,] ти й побачиш грішників, закутих у ланцюги.

50. Їхньою одежею буде смола, а обличчя покрие полум'я,

51. щоб Аллах воздав кожній душі за те, що вона накопичила. Адже Аллах швидкий на розплату.

52. Отака звістка людям, аби служила вона пересторогою для них, щоби знали вони, що Він – Єдиний Бог, і пам'ятали про це наділені розумом.

Сура XV: АЛ-ХИДЖР

Мекканська, 99 аятів

В ім'я Аллаха, Всемилоствитого, Всемилосердного!

1. Аліф, лам, ра. Це – знамення Святого Письма і ясного Корану.

2. Можливо, невірні зажадали б стати мусульманами.

3. Облиш їх, нехай їдять і втішаються надією, бо вони ще дізнаються, [які плоди їхніх діянь].

4. Ми не знищили жодного поселення, якщо на те не було визначено припису.

5. Жодна громада не пришвидшить свого [визначеного] строку, ані не затримає його.

6. Вони кажуть [Мухаммаду]: “О ти, кому було зіслано Пересторогу¹⁹! Ти насправді – божевільний.

7. Чому би тобі не прийти до нас у супроводі ангелів, якщо

ти належиш до тих, хто говорить правду?"

8. [Але] Ми відправляємо ангелів тільки з істиною, і тоді їм уже не буде на що сподіватися.

9. Ми зіслали Пересторогу²⁰, і Ми насправді пам'ятаємо про неї.

10. Ми послали їй раніше, [Мухаммаде], посланців до колишніх народів,

11. і не було такого посланця, над яким вони не глузували б.

12. Отак Ми вселяємо [невір'я] в серця [мекканських] грішників.

13. Вони не увірують в Одкровення, хоча вже давно наведено приклади прадавнім народам.

14. Якби Ми навіть відкрили для них врата небесні і якби вони піднялися туди,

15. то неодмінно сказали б: "Це тільки очі наші заплушилися, а самі ми зачакловані люди".

16. Ми сотворили на небесах сузір'я й оздобили їх для споглядаючих.

17. І Ми захистили їх від усякого побитого камінням шайтана,

18. крім того, що підслухуватиме потай. А втім, і його настигне сліпуче полум'я.

19. А землю Ми розстелили, звели на ній вершини і зростили на ній усього потроху.

20. Надали на ній їжу для вас і тих, кого ви не годуєте.

21. Не існує жодної речі, схованка якої була б не у Нас, і Ми зводимо її тільки за відомим мірилом.

22. Ми послали вагітні [хмарами] вітри, а потім звели з небес воду і напоїли нею вас. Однак ви її не бережете.

23. Це саме Ми оживляємо й позбавляємо життя, і Ми - спадкоємці [всього].

24. Ми знали всіх, хто жив до вас, і знаємо майбутні покоління.

25. Твій Господь збере їх усіх, адже Він - Всемудрий, Всезнаючий.

26. Ми сотворили людину з твердої дзвенячої глини, з чорного, виліпленого у форму мулу.

27. А джинів Ми сотворили раніше з палючого вогню.

28. [Згадай, Мухаммаде], як Господь твій сказав ангелам: "Я сотворю людину з твердої дзвенячої глини, з чорного, виліпленого у форму мулу.

29. Коли ж Я сотворю її і вдихну в неї від духу Мого, то впадуть перед нею долілиць і бийте чолом".

30. І всі ангели як один впади долілиць,

31. окрім Ібліса, який відмовився бути з тими, хто вдарив чолом.

32. [Аллах] запитав: "Іблісе! Що з тобою? Чому ти не з тими, хто впав долілиць?"

33. Той відповів: "Не личить мені поклонятися людині, яку ти сотворив із твердої дзвенячої глини, з чорного, виліпленого у форму мулу".

34. Сказав [Аллах]: "Тоді йди геть звідси, й віднині тебе побиватимуть камінням²¹,

35. і над тобою [тяжитиме] прокляття до Судного дня".

36. І попросив [Ібліс]: "Господи! В такому разі облиш мене до того дня, коли люди воскреснуть".

37. [Аллах] відповів: "Справді, тобі дана відстрочка

38. до визначеного часу".

39. [Ібліс] сказав: "Господи! За те, що Ти спокусив мене, я зваблюватиму їх на землі [злом] і неодмінно спокушу усіх Твоїх рабів,

40. окрім тих, котрі ширі".

41. [Аллах] відповів: "Це - прямий шлях до Мене.

42. Насправді, ти не маєш ніякої влади над Моїми рабами, крім тих із заблуклих, хто пішов за тобою.

43. Й, воістину, пекло – про-
віщене для них усіх місце.

44. У ньому – сім врат, і
кожні врата [призначені] для
[своєї] частини заблуклих.

45. Богобоязливі будуть у
садах, серед джерел”.

46. [Їм скажуть]: “Заходьте
туди з миром у цілковитій без-
пеці”.

47. Ми усунемо з їхніх сер-
дечь злобу, і, немов брати,
спочиватимуть вони на ложах
один напроти одного.

48. Там їх не спіткає нія-
ке лихо, і їх відтіля не ви-
женуть.

49. Сповіді Моїм рабам, що Я
насправді – Всепрощаючий, Все-
милосердний,

50. але кара Моя – то боліс-
на кара.

51. Розкажи їм також про гос-
тей Ібрагіма,

52. як увійшли вони до нього
й привіталися: “Мир!”, а він
відповів: “Ми злякалися вас”.

53. Гости сказали: “Не бій-
ся, ми принесли тобі радісну
звістку про [народження] му-
дрого сина”.

54. Ібрагім запитав: “Не-
вже це мене, такого старого,
ви втішаєте цією звісткою?! Тож
про що це ви?”

55. Вони одказали: “Ми пові-
домили тобі щирю правду, тому
не впадай у відчай”.

56. Ібрагім сказав: “А хто ж
впадає у відчай від милості сво-
го Господа, крім заблуклих!”

57. [Потому] запитав: “Чого
вам треба, посланці?”

58. Вони відповіли: “Нас по-
слано до грішних людей²²,

59. за винятком родини Лута;
ми неодмінно врятуємо їх усіх,

60. крім його дружини”. Ми
вирішили, що вона залишиться
позаду.

61. Коли посланці прибули до
Лута,

62. він сказав: “Ви люди не-
знайомі”.

63. Вони відповіли: “Але ми
прийшли до тебе з тим, щодо
чого [грішники] сумнівалися.

64. Ми прийшли до тебе з іс-
тиною і ми справді говоримо
щирю правду.

65. Тож уночі виведи свою ро-
дину, а сам іди слідом за ними.
І нехай ніхто з вас не оберта-
ється. Ступайте туди, куди вам
буде наказано”.

66. Ми дали йому таку наста-
нову, бо ті люди на ранок мали
бути знищені.

67. І прийшли [до Лута] ра-
дісні мешканці міста.

68. Він сказав їм: “Це – мої
гости, тож не безчестьте мене.

69. Побійтеся Аллаха й не
осоромте мене”.

70. Вони запитали [Лута]: “А
хіба ми не забороняли тобі [да-
вати притулок] людям?”

71. [Лут] відповів: “Ось мої
дочки, якщо ви хочете що-небудь
вчинити”.

72. Присягаюся життям твоїм,
[Мухаммаде], вони, безумов-
но, були сп’янілими, запаморо-
ченими.

73. Тож удосвіта їх настиг
глас.

74. І Ми перевернули [місто
Лута] догори дном і пролили на
них дощ зі скам’янілої глини.

75. Істинно, в цьому – зна-
мення для уважних до знаків.

76. І знаки ті – на второва-
ній дорозі.

77. Достеменно, у цьому –
знамення для віруючих.

78. Мешканці ал-Айки також
були нечестивцями.

79. Тож Ми покарали їх, і
обидва [міста] віднині – на яс-
ному шляху.

80. Мешканці ал-Хиджра²³ мали
посланців за брехунів.

81. Ми явили їм Наші знамен-
ня, та вони від них відверта-
лися.

82. Вони висікали в горах
оселі, почувавши себе в без-
пеці.

83. Тож удосвіта їх настиг глас.

84. І не врятувало їх те, що вони накопичували.

85. Адже Ми сотворили неба, землю і те, що поміж ними, тільки в істині. І та Година неодмінно настане, тож прости, [Мухаммаде], шляхетно.

86. Істинно, твій Господь – Премудрий Творець.

87. Ми наділили тебе сьома повторюваними²⁴ і великим Кораном.

88. Не клади ока свого на блага, якими Ми дали втішатись декому з невірних, не журися про них, схили крило своє²⁵ перед віруючими

89. і говори: “Істинно, я – тільки прийшов до вас з ясною пересторогою”.

90. Так само Ми вже посилали тим, хто ділив²⁶,

91. розподіляв Коран на частини²⁷.

92. Тож клянуся Господом твоїм, [Мухаммаде], Ми неодмінно запитаємо їх усіх

93. про те, що вони чинили.

94. Сповіді про те, що наказано тобі, й оминай язичників.

95. Ми визволили тебе від тих, хто глузував [над тобою],

96. хто, крім Аллаха, визнає іншого божка. Та вони ще пересвідчаться.

97. Адже Ми вже знаємо, що твоя душа стискується від їхніх слів.

98. Тож воздай хвалу Господу своєму і будь серед тих, хто б'є чолом.

99. Поклоняйся Господові своєму, допоки не прийде до тебе достовірне²⁸.

¹ Фрагмент повного перекладу тексту Корану, що публікується протягом 2002–2007 років у різних періодичних виданнях (“Східний світ”, “Сходознавство”, “Ятрань”, “Книжковий клуб плюс”).

² Сури з десятої по шістнадцяту формують групу із семи сур, які (за винятком останньої) починаються з аббревіатури “аліф, лам, ра”. Їх іноді називають “групою «аліф-лам-ра»”. Всі вони належать до пізнього мекканському періоду, останніх чотирьох років життя Пророка в Мецці. Мова в них іде про правду пророчої місії з посиланням на історії колишніх пророків; їхніми іменами названо чотири сури: “Йунус”, “Гуд”, “Йусуф”, “Ібрагім”.

³ Це перша сура групи “аліф-лам-ра”. Її головний мотив полягає в тому, що, підтверджуючи істинність одкровення, вона одночасно підкреслює милосердя, з яким Аллах обходиться з людьми. Відкривається сура твердженням істинності Божественного одкровення, що міститься у Священному Корані. Ця тема розкривається через вимогу невірних про дарування знамення: їм говориться, що рішення про це буде відкладено на час. Причина пояснюється тим, що Аллах вчиняє з людьми милосердно, відтак Він не поспішає з покаранням. Докази милості Божої містяться в природі, позаяк Він посилає такі дарунки, які не здатний дати ніхто інший. Дарунки Аллаха завжди унікальні, немає подібного й такому Його дарункові, як одкровення. Нічого подібного не може створити ніхто інший. Далі стверджується, що винні зрештою не уникнуть покарання, віруючі протиставляються невірним; коротко згадуються історії Ноя та Мойсея. З коротким посиланням на Юнуса (Іону) стверджується, що ті, хто прислухається до застереження, знайдуть благо. Насамкінець показано, що всі благі справи здійснюються під Божественним керівництвом, відтак людина повинна звертатися до Аллаха.

⁴ У Судний день.

⁵ Покійника до життя.

⁶ Від віруючих.

⁷ Тобто Мухаммад.

⁸ Тобто увіруєте зараз, коли вже запізно.

⁹ Кару.

¹⁰ За легендою, усі їхні багатства, гроші та майно перетворилися на каміння. Вона додає, що це було одним із дев'яти чудес.

¹¹ За екзегезою, йдеться про його мертве тіло, яке буде збережено й не зіпсується.

¹² Мусульмани вважають, що всі священні книги посилалися арабською мовою, а архангел Джібріл уже потім перекладав їх кожному пророкові його мовою.

¹³ Вираз *Господні дні* (*ayūāt-Allāh*) пояснюють як «милості Аллаха» [Тадж ал-'арус]. Вживання слова *ayūāt* у подібному значенні зустрічається в арабській літературі, де *ayūāt al-'arab*, тобто «дні арабів», означає «баталії, сутички арабів», тобто багаторічні арабські війни. Такі війни — джерело благ для переможців та нещастя для переможених. Отже, «дні Аллаха» можна тлумачити як «Аллахове милостиве обходження з праведними і покарання Ним грішних».

¹⁴ Кінесичний жест, що супроводжує певне почуття — можливо, гнів, стурбованість або здивування чи розгубленість.

¹⁵ Вираз „знійна вода” (*mā' sadīd*) дехто з екзегетів тлумачить також як „окріп”.

¹⁶ Д. Богуславський [700, прим. 478] вважав, що аяти 28–29 звернено до мекканців. Аллах поселив їх біля Святого Храму, облагодіяв, послав до них Пророка з-поміж їхньої громади, однак вони продовжували залишатися невірними. Тому на них було наслано семилітній голод, а потому — смерть і полон під час битви при Бадрі.

¹⁷ Мецці.

¹⁸ Ідоли.

¹⁹ Тобто Коран.

²⁰ Коран.

²¹ Тобто проклинатимуть.

²² Аби знищити їх (екзегеза, наприклад: ас-Сабуні, с. 646).

²³ Тобто самудяни. *Ал-Хиджр* — назва кам'янистої долини.

²⁴ Автохтонна екзегеза по-різному тлумачить вжиту тут лексему *al-maṭānī* (однина: *matn^{an}*). Одні коментатори вважають, що мається на увазі перша сура Корану (“Відкриваюча Книгу”), яка виголошується найчастіше і містить сім аятів. Інші — переконані, що йдеться про сім сур — від другої (“Корова”) по восьму (“Здобич”) включно, де нібито охоплено основні положення мусульманського віровчення [Ібн Кясір, 955–956; Сабуні, 650]. За В. Гіргасом, це — усі коранічні сури, що містять менше ста аятів [Гіргас, 105].

²⁵ Тобто будь добрим, терпимим і смиренным щодо них.

²⁶ Іудеї та християни.

²⁷ Одні з яких вони визнавали, інші — заперечували, на власний розсуд.

²⁸ Смерть.

ЛІТЕРАТУРА

Der Koran: Kommentar und Konkordanz / Von Rudi Paret. — Stuttgart: W. Kohlhammer, 1971. — 559 s.

Ібн Кясір — *Ibn Kaṣīr*, *‘Imād ad-Dīn ‘Ismā‘īl ‘bn ‘Umar al-Qurayṣī aṣ-Ṣāfi ‘ī*. **Tafsīr al-Qur’ān al-‘aẓīm** / Ḥaḡḡaḡahu wa-ḥarraḡahu nuṣūṣahu wa-ḡabaṭahu Ḥassān al-Ġibālī. — Ar-Riyād: Bayt al-‘Afkār ad-duwālīya li-n-naṣr wa-t-tawzī‘, 1420/1999. — 1900 s.

The Qur’ān. Arabic text with corresponding English meanings. — Abulqasim Publishing House (Al-Muntada Alislami), 1997. — 943 p.

Сабуні — *Aṣ-Ṣābūnī*, *Muḥammad ‘Alī*. **At-Tafsīr al-wāḡīḡ al-musayyar**. — Ṭab‘a 7. — Ṣaydā-Bayḡūt, 2006. — 1624 s.

Гіргас В. **Словарь къ арабской хрестоматии и Корану**. — Казань, 1881. — 915 с.

Коран / Пер. с араб. и коммент. Д.Н. Богуславского. — Стамбул, 2001. — 811 с.

Коран / Пер. смыслов и комментарии Э.Р. Кулиева. — М.: Умма, 2006. — 807 с.

Коран. Дослідження, переклад (фрагмент), коментарі В.С. Рибалкіна. — Київ: СтилоС, 2002. — 271 с.

Коран / Смысловой пер. профессора Б.Я. Шидфар. — М.: Умма, 2004. — 687 с.

Священный Коран / Пер. д-ра А. Садецкого. Ахмадийя Анджуман Ишаат Ислам Лахор инк. США, 1997. — 1312 с.

Ушаков В.Д. **Фразеология Корана:** Опыт сопоставления фразеоречений Корана и араб. классич. языка. — М.: Восточная литература, 1996. — 204 с.

Ушаков В.Д. О переводе Корана: вопросы теории и практики (на основе опыта автора). — Восток, 2006, № 3. — С. 108–120.